

ДИМИТЪР ПЕЕВ

СРЕЩАТА

chitanka.info

ТЪРСЕТЕ НИ ТУК!

Планетолетът „Кронос“ приличаше на неподвижна огромна капка мъртъв метал, изхвърлена по волята на някой гигант в покрайнините на Слънчевата система. Но той не бе неподвижен, а летеше със скорост 90 км/сек. към далечната си цел. Само че в космическата пустош нямаше как да се усети стремителният му бяг — нито по крайпътни дървета, нито по разпенени вълни, нито по прелитащи облаци. И макар че почти целият екипаж се намираше в състояние на дълбока анабиоза, погрешно щеше да бъде да се помисли, че корабът е мъртъв. И не заради двамата дежурни — пилотът и навигаторът — които бдяха край командния пулт, а защото цялата съвършена кибернетична автоматика, както винаги неуморна и бдителна, наблюдаваше чрез всички познати енергии околното пространство, управляваше безбройните системи, осигуряващи живота на хората и съществуването на кораба — готова да се намеси в мига, в който се появи някаква опасност, някакво отклонение от програмата на полета. Но всичко бе нормално, спокойно и планетолетът се носеше тих и незабележим из космическата пустош. И нищо не подсказваше за фантастичните възможности, скрити под бронята на това 250-метрово кълбо.

Създателите му не случайно му бяха дали името на древногръцкия титан Кронос, на сина на богинята на Земята Гея и на бога на небето Уран. Точно като него и планетолетът бе създаден от Земята и бе предназначен да покорява небесата. Той беше най-могъщият космически кораб, един истински титан и заслужено бе назван Кронос, името, с което елините наричаха планетата Сатурн, света, който той трябваше да изследва.

Тук, на повече от 1,4 милиарда км от Слънцето, Вселената изглеждаше съвсем непривична. Звездното небе наистина бе все същото, но как се бе изменило всичко останало! Слънцето светеше сто пъти по-слабо, именно само светеше, без вече да грее осезаемо, и макар че изглеждаше като малък ярък диск, към него можеше да се

взираш продължително, без да заслепява. В лъчите му чезнеха и четирите вътрешни планети: Меркурий, Венера, Земята, та дори и Марс. Гигантът Юпитер дори когато беше най-близо, на 700 милиона км, се виждаше като тънък, едва забележим сърп. Но затова пък каква величествена, неповторима гледка представляваше системата на Сатурн — самата златиста, осеяна с бледи ивици и петна планета, изумително красивият пръстен, многобройните спътници. Към тях сега се бе насочил „Кронос“. Много месеци той бе летял от окололунната орбита, на която бе построен, до Сатурн, по дългата почти два милиарда км дъга. Сега от целта го делиха само няколко милиона км и двигателите започнаха да намаляват скоростта му. Едновременно с това беше включена и апаратурата за събуждане, за изваждане на екипажа от анабиотично състояние. Само след две денонощия корабът щеше да достигне външния край на най-далечния пръстен „А“ и хората за първи път щяха да имат възможност да изследват отблизо това чудо на Слънчевата система.

Пръв със загадката на тази планета се стълкновил великият италиански учен Галилео Галилей. През 1609 г., наблюдавайки пръв в човешката история небесните тела не с просто око, а с телескоп, той забелязал от двете страни на Сатурн някакви светли петънца. Ако притежаваше по-съвършен инструмент, той веднага би видял, че планетата е обкръжена от пръстен. Него сега може да наблюдава с помощта на по-силен бинокъл всеки. Телескопът на Галилей е увеличавал 30 пъти, но лещите му са били твърде несъвършени. И тъй като ученият не бил сигурен в откритието си, не се решил да го съобщи официално. Но от друга страна, за да запази първенството си, той публикувал анаграма — безсмислен набор от буквите на фразата (на латински) „Най-високата планета наблюдавах тройна“. Тогава Сатурн се е смятал за най-далечната, в този смисъл „най-висока“ планета.

Да се разшифрова такава анаграма е практически невъзможно. Броят на комбинациите на 39-те букви, от които тя се е състояла, дават число с 35 цифри (броят на секундите в една година е число само с 8 цифри!). И все пак с тази непосилна задача се заел съвременникът на Галилей Йохан Кеплер, прочут с безпримерното си търпение. След неимоверно много труд той разшифровал анаграмата като „Привет на вас, близнаци, рожби на Марс“. Кеплер помислил, че Галилей е открил

два спътника на Марс. По онова време допускали, че след като Земята има спътник, а Юпитер — четири (известните през XVII в.), то следва Марс да има две луни. Това случайно се оказало вярно, но двата малки спътника на Марс бяха открити едва през 1877 г. След няколко години, когато се изменил наклонът на пръстена спрямо Земята, той престанал да бъде видим и „изчезнал“, Галилей помислил че е сбъркал. Така той се разминал с едно от големите открития в астрономията. Половин век по-късно холандският учен Християн Хюйгенс наблюдавал ясно пръстена. Той също съобщил с анаграма за откритието си. Три години по-късно, след като се убедил напълно в правотата си, сам я разшифровал (също на латински): „С пръстен е опасан тънък, плосък, никъде не допиращ се, към еклиптиката наклонен“.

Планетолетът „Кронос“ постепенно намали дотолкова скоростта си, че когато доближи края на външния пръстен, сам се превърна в спътник на планетата, който обикаля със скорост 16 км/сек., съответстваща на разстоянието 138 000 км до Сатурн. Точно такъв спътник, каквито бяха всъщност всички парчета, от които са съставени пръстените. Защото учените отдавна бяха разбрали, че четирите вложени един в друг пръстени не могат да бъдат нито цели твърди тела, нито пък течни, а представляват безброй малки отделни парчета, като всяко за себе си обикаля по сходни орбити около планетата. Задачата на кораба бе да изследва пръстена, да прелети по неговата повърхност. А това означаваше много десетки хиляди км полет сред метеоритите на пръстена, сред опасности от сблъсквания с тях. Бронята на кораба беше достатъчно здрава, но по нея имаше толкова много фини изследователски уреди, че не биваше да се рискува. За целта „Кронос“ бе особено бързоманеврен и за да избягва сблъсъците с по-едрите метеорити, притежаваше редица устройства за ловене и за изхвърляне на дребните.

Сега осветена от Слънцето беше южната, долната част на пръстена и корабът се плъзна по тази му повърхност. Отдалеч, поради перспективата, пръстените изглеждаха като гладка бяла равнина, но колкото ги доближаваха, толкова по-ясно те се разпадаха на отделни късове. Пръстенът беше дебел 1–1,5 км и в цялото това пространство плаваха бели топки. Разстоянията помежду им бяха най-различни — десетки метри, метри, а често няколко топки летяха една до друга, сякаш бяха залепени. Но пръстенът беше достатъчно дебел, за да

закрива звездното небе и само от време на време през случайни пролуки чернееше космическата бездна. Първият метеорит, приближил се на достатъчно разстояние, бе хванат от механичните ръце на кораба и внесен за изследване. Той беше съвършено кръгъл, сякаш източена на струг ледена сачма с диаметър 68 см. В лабораторията тя веднага се стопи и се превърна във вода, примесена с малко космически прах и някои газове. Но вън, при температура минус 193°С водата бе потвърда от камък.

Още при изследване на спектъра на пръстена от Земята стана ясно, че частиците, от които той е съставен, или са от вода, или са покрити с лед и скреж. Странна беше тази идеално кръгла форма. А още по-странното бе, че и другите метеорити наоколо изглеждаха все кръгли и еднакво големи. Това тъй развълнува целия екипаж, че корабът, по единодушното решение на всички, смело се гмурна в пръстена и манипулаторите му бързо започнаха да ловят и да доставят в лабораторията все нови и нови кълба. Всичките бяха еднакво кръгли, еднакво големи. Точното измерване на диаметъра им даваше винаги цифрата 67,94 см.

Най-външният пръстен „А“, 18 000 км широк, целият бе съставен от еднакви ледени кълба. Това, разбира се, не можеше да бъде случайно, нямаше начин природата да създаде толкова идеално сферични кълба, еднакви до стотната част от милиметъра.

След като прекоси пръстен „А“, планетолетът заплава из прочутата „Пукнатина на Касини“, междината, разделяща двата външни пръстена, открита още през 1675 г. Това беше 4000 км пространство, свободно от метеорити, през което планетолетът прелетя бързо и безпрепятствено. Всички очакваха с нетърпение какво ще представлява вторият поред, най-ярък и най-широк пръстен „В“. Затова щом го доближиха, манипулаторите започнаха да грабят и да внасят в кораба неговите метеорити. По всичко те бяха еднакви — същите идеално гладки ледени сфери с една единствена разлика — диаметърът им този път беше почти два пъти по-голям — 127,56 см. Дълго, много часове корабът летя над пръстен „В“, докато прекоси ширината му от 26 000 км.

След малката „Пукнатина на Енке“, междината между втория и третия пръстени, която бе само 1000 км широка, планетолетът навлезе в пръстен „С“. Той бе 14 000 км широк. Ледените му кълба бяха малко

по-дребни от тези на пръстен „В“, с диаметър 121,04 см. Но бяха много по-нарядко, така че през него чернееше небето и често прозираха звезди. След нови 4000 км широка междина на разстояние 71 000 км от центъра на планетата започваше последният, най-вътрешен пръстен „D“, който бе почти 10 000 км широк и се простираше до най-горните слоеве на планетата. Тук метеорите летяха с по-големи скорости, над 20 км/сек. и бяха толкова нарядко, че почти не закриваха небосвода. Затова този труден за наблюдаване пръстен бе открит едва през 1969 г. И той бе съставен от същите ледени сфери. Но този път космонавтите се досетиха какъв ще бъде диаметърът им още преди да уловят първите метеорити — 48.78 см. И се оказаха прави, познаха размера на ледените капки с точност до стотната от милиметъра.

Четири, наречени вътрешни, планети кръжат около Слънцето: Меркурий, Венера, Земята и Марс. Четири пръстена от ледени метеорити кръжат около Сатурн: „D“, „C“, „B“ и „A“. Най-голямата планета е третата, Земята. Най-ярък, най-широк пръстен е третият — „B“. Най-близката до Слънцето планета Меркурий е и най-трудна за наблюдаване. Такъв е и най-близкият до Сатурн пръстен „D“. Това би могло да бъде и случайно съвпадение, ако не бяха тези еднакви съвършено гладки топки, ако диаметърът им не съвпаднаше поразително точно с диаметъра на съответната планета, умален 10 милиона пъти. А това очевидно показваше, че пръстенът на Сатурн е дело на разумни същества, които са притежавали фантастичната възможност да превърнат няколко спътника в толкова много милиарди идеално гладки еднакви сфери от лед.

Но кой беше създал пръстена? Защо, с каква цел? И кога?

Френският математик Рош доказа през 1850 г., че спътник, който се приближи до планетата си по-близо от едно определено разстояние, наречено „границата на Рош“, ще бъде разкъсан от гравитационните сили и може да бъде превърнат в пръстен. Границата на Рош за Сатурн е 146 000 км, а пръстенът отстои на 138 000 км. Но постепенно това чудо на Слънчевата система започна да поражда въпроси, на които учените не бяха в състояние да отговорят. Установено бе, че хипотезата на Рош се отнася за течни спътници и не обяснява защо пръстенът е толкова широк, защо се простира тъй далеч. Изчислено бе, че той е неустойчив, не би могъл да съществува милиарди години като Слънчевата система, а се е образувал само преди няколко милиона

години. Не е ли било това през плиоцена, преди 4 милиона години, през епохата, за която разказа тайнственият астероид^[1]. Едва ли Слънчевата система е била посещавана два пъти от звездна свръхцивилизация. Та това са те, стопаните на „астероида“! Те са създали и пръстените на Сатурн. Искали са да съобщят нещо на далечните потомци на тогавашните австралопитеки, на хората, които ще са в състояние да прелетят до астероидния пояс до Сатурн. Но какво са искали те да кажат на хората с пръстена? Той е така наклонен, че свети ту с пълния си блясък, ту „изчезва“ — когато е насочен „ребром“ или към Земята (не се вижда) или към Слънцето (не се осветява). Това негово появяване и изчезване през периоди от 29,5 години прилича на хитро намигане. То сякаш е предназначено да предизвика любопитството на хората, да привлече вниманието им към системата на Сатурн, да ги подкани (когато бъдат в състояние да го сторят!) да посетят пръстена, да го разгледат. И веднага да разберат, че той е творение на разумни същества, на събрата в Космоса, посетили някога нашата Слънчева система. Но ако е било нужно да оставят знак, че са идвали, защо не са го сторили на Земята? Те явно са искали хората да не го открият преждевременно, преди да са дорасли за контакта. Тяхната воля е била да го намерят, когато с обединените усилия на цялото човечество ще могат да достигнат далечните планети. А защо точно край Сатурн? Защото тук са оставили нещо от себе си! Пръстените на Сатурн можеха да означават само едно: „Търсете ни тук!“

Но къде беше това „тук“? Системата на Сатурн представляваше един гигантски свят с диаметър над 25 милиона км. Дали не трябваше да преровят самата планета, втория гигант след Юпитер! Дали трябваше да търсят по облачната му покривка или в страшните му бездни, недостъпни за човека с чудовищните си налягания и температура. Щяха ли да наберат смелост хората да се спуснат в недрата, от чиито гравитационни окови нямаше откъсване? Или следите трябваше да бъдат дирени някъде по безкрайните равнини на пръстена? А може би на някой от спътниците?

Още на другия ден след съвещанието бе съставен планът на търсенията и от планетолета „Кронос“ излетяха и четирите му спомагателни космически катера. Всеки от тях щеше да изследва зона

от 90° — частите от пръстена и спътниците, които се намираха там. А самият кораб се спусна към облачната покривка на планетата.

Отдалеч Сатурн представляваше силно сплеснато в полюсите златисто-жълто кълбо, нашарено с размити тъмни и светли ивици, по което се появяваха и изчезваха бели и цветни петна. Корабът се понесе с необходимата скорост над облачния слой на планетата и през равни интервали започна да пуска изследователски сонди. Засмукани от мощното гравитационно поле на Сатурн, те измерваха физическите полета и химическия състав на планетата и изпращаха установените данни, докато чудовищните светкавици в атмосферата не заглушаваха сигналите им, докато все по-нарастващото налягане не смачкваше корпуса на станцията. Тази най-лека по относително тегло планета се състоеше от 80% водород и 18% хелий. Горната половина на водорода беше в молекулярно състояние, а ниската, към центъра, поради гигантските налягания — в метално състояние. Останалите два процента бяха по-тежки елементи, съсредоточени главно в ядрото, смътна информация за което предаваха магнитометрите и гравиметрите на сондите. А в горните слоеве на атмосферата имаше доста метан и амоняк и някои други въглеводороди. Температурата на повърхността беше с 30–40 градуса по-висока от тази, която би трябвало да има от нагриването на Слънцето. Това беше последица от още неизяснени процеси, протичащи в недрата на планетата, където температурата достигаше 20 000 градуса.

Докато корабът летеше над облачната повърхност, екипажът му можа да се убеди със собствените си очи, че най-блестящото украшение на Слънчевата система, пръстенът, не е предназначен да бъде наблюдаван от самата планета, че е създаден, за да предизвиква възхищението и интереса на далечните съзерцатели от вътрешните планети, от Земята. От полюса до 64° ширина на Сатурн пръстенът въобще не се виждаше поради изпъкналостта на кълбото. Само в екваториалната зона, между $+35^\circ$ и -35° ширина се виждаше целият пръстен, но най-много под ъгъл 12° . При това той беше видим само половин сатурнова година, т.е. 15 земни години, когато пръстенът е осветен откъм страната, където се намира наблюдателят. Ето защо това чудо не се разкрива в цялото си великолепие нито от самата планета, нито от нейните спътници, движещи се почти в неговата плоскост.

Пръстенът явно бе създаден, за да му се любуват само отдалеч, откъм планета, намираща се близо до Слънцето.

Екипажът на „Кронос-III“, както и на останалите космически патрули, разпратени от планетолета да изследват системата на Сатурн, се състоеше от двама души: Пилот и Наблюдател. Поначало те дежуряха на смени по 6 часа, а действаха заедно само когато изследваха някой космически обект. Прелитането над четирите пръстена, макар и в нова, неизследвана зона, не донесе нищо. Все същите ледени кълба и никакво чуждо тяло не нарушаваше многомилиардния им рой.

Разстоянието от края на пръстена до спътника Янус от 22 000 км изминаха бързо и след час, като приключиха маневрите по преминаване на орбита около спътника, полетяха ниско над набраздената му с големи и малки кратери каменна повърхност. Вторият по отдалеченост спътник на Сатурн Янус беше само 220 км голям и за няколко часа „Кронос-III“ го облетя достатъчно много пъти. Цялата му повърхност бе заснета в цветно стереоизображение, бе изследвана гравиметрично и във всички диапазони на електромагнитния спектър. Но нищо забележително не бе открито. Затова космическият катер се отправи на дълъг рейс към следващия обект, намиращ се в неговия сектор — към шестия спътник Титан. Той беше по-голям от най-малката планета Меркурий, имаше диаметър 5000 км и се намираще на 1 223 000 км от Сатурн.

След двудневно пътуване, през което космонавтите успяха да си починат, щом „Кронос-III“ се превърна в спътник на Титан, започна дълга и напрегната работа. Те летяха ниско и изследваха това небесно тяло с всички възможни средства. Инфрачервените лазери проникваха най-дълбоко през плътната метаново-амонячна атмосфера и рисуваха релефа, образуван от замръзналите газове. Планините от вода и въглероден двуокис, които покриваха твърдото ядро на спътника, не позволяваха да се наблюдава непосредствено каменната му кора. И тук, както на Сатурн, температурата се оказа по-висока с 20–30 градуса от предполагаемата над минус 193°C, която следваше да има при това разстояние от Слънцето.

Причината за тази аномалия се криеше в „парниковия ефект“ на плътната атмосфера, която пропускаше лъчите на Слънцето, но не им позволяваше да бъдат излъчени обратно в космическото пространство.

Почти седмица отне проучването на Титан, но и тук не откриха нищо освен ледени планини от въглероден двуокис, амоняк и вода и езера от течен метан.

Пътят до следващия обект, намиращ се в техния сектор на изследване, до деветия спътник Феба беше много дълъг. Това най-отдалечено от планетата тяло обикаляше на 13 милиона км и имаше диаметър едва 300 км. И то вероятно беше като посещения вече Янус някаква каменна грамада с неправилни форми, цялата нашарена с кратери от стълкновенията с метеоритите. Но колкото и да не обещавахе нищо интересно, Феба трябваше да бъде посетен и изследван.

След десет дни „Кронос-III“ долетя до последния спътник и започна бързо да намалява скоростта, да подготвя маневрата за преминаване в ниска спътникова орбита. И Феба, както и всички останали спътници на Сатурн, беше винаги обърнат с едната си страна към планетата. В центъра на тази страна в един миг космонавтите зърнаха светла искра — те си помислиха, че там вероятно е паднал метеорит. Но само след няколко секунди на екрана на радиотелескопа, който естествено също бе насочен към Феба, се появи остър връх, сякаш спътникът бе излъчил мощен сигнал в диапазона на дългите радиовълни. Мъртвото каменно тяло като че ли им бе намигнало, а сега се бе и провикнало. Това, разбира се, привлече цялото внимание и на двамата космонавти. След седем секунди екранът на инфрачервения телескоп показва, че е уловил мощен къс сигнал, все от центъра на спътника. Така през същия интервал Феба се обади в диапазона на ултракъсите радиовълни и след това последователно, все точно през седем секунди, се появяваха сигнали в ултравиолета, в рьонтгена, сноп бързи електрони, гама-лъчи, мощен насочен към тях гравитационен импулс, изхождащи все от едно и също място на спътника, все през седем секунди. И след това — нищо!... Нищо, ако не се брои, че веднага след серията сигнали и двамата космонавти бяха обзети от някакво неизпитвано чувство на неудържими благонамереност и добродушие, на пълно доверие един към друг, към всички хора, към всички живи същества, към цялата вселена. А веднага след това дойде и твърдото, непоколебимото решение да слязат на спътника, да посетят мястото, откъдето идваха лъченията — центъра на един широк кратер — и да видят кой им бе сигнализирил оттам.

Без дори да се посъветва с другаря си, Пилотът поведе ракетата рязко на снижение и само след няколко минути кацна в кратера, недалеч от мястото на сигналите. През това време Наблюдателят облече космическия си скафандър и, без дори да се посъветва с другаря си, щом ракетата кацна, излезе и се отправи към центъра на кратера, към мястото на сигналите. Той крачеше уверено по равното, гладко като тепсия каменно дъно на кратера, докато стигна мястото, от което се излъчваха сигналите. Там се спря, вгледа се видимо изненадан в празното пространство, махна смутено с ръце, направи неуверено няколко крачки, след това тръгна смело вляво и... изчезна.

А Пилотът, който следеше на екрана движението му, така и не можа да види какво бе привлякло вниманието на Наблюдателя, какво го бе насочило наляво. С изчезването на другаря му изчезна и напрежението, трескавата възбуда, в която бе изпаднал. Той се отпусна изтощен в креслото. Едва сега се сети, че не бяха известили планетолета нито за сигналите от Феба, нито за това, че без разрешение кацнаха на този спътник.

[1] Тук авторът прави връзка с друго негово произведение: „Един астероид без номер“ — публикувано в списание „Космос“ бр. 4 от 1978 г. — бел.gogo_mir ↑

СРЕЩАТА

Наблюдателя затвори вратата на шлюзовата камера и с лек скок се спусна към повърхността на Феба. Притегателната сила на спътника бе тъй незначителна, че той прелетя десетки метри, докато достигна каменната твърд. Без да се замисля нито за миг, сякаш обзет от чужда воля, той заподскача с танцуваща походка към центъра на кратера, към мястото, откъдето бяха доловили сигналите. Повърхността бе съвсем равна, идеално гладка, ненабраздена от нито един удар на метеорит. Ако не бе обладан от това странно чувство на блажена радост и безгранично доверие, Наблюдателят сигурно щеше да се замисли защо дъното на този кратер е тъй подозрително гладко. Но той крачеше безгрижно напред, устремен към центъра на кратера. И скоро го достигна. От мястото, където бе кацнал „Кронос-III“, имаше не повече от километър. Но и тук дъното бе тъй гладко и равно и нищо не подсказваше как бяха излъчени разнообразните сигнали.

Осветявана от далечното Слънце и от яркия диск на Сатурн, каменната твърд блестеше в сиви, кафяви, виолетови преливащи се цветове. Човекът спря да се огледа и в този миг с периферното си зрение забеляза, че вляво нещо се бе появило. На гладката достигаща хоризонта равнина, там където нямаше нищо, сега изневиделица бе изникнала кръгла стоманеносива кула. Направи няколко крачки към нея, посегна да докосне стената ѝ, но точно там се разкри овален отвор. Вътре не се виждаше нищо. Само някакво светловиолетово сияние мамеше погледа. Да не забележи кулата бе невъзможно. Значи тя се бе появила сега, заради него. Сякаш му сочеше пътя към... И без дори да се замисли, той прекрачи входа.

И в същия миг, без какъвто и да е преход, се озова в центъра на огромна зала. Заоглежда се смутен. Никъде не се съзираше вход, отвор. А откъде бе влязъл? И подът, и няколко десетки метри високият купол бяха съставени от кварцови пластинки, които излъчваха меко сияние. Как се бе озовал тук, без да осъзнае прехода от повърхността във вътрешността на спътника? И нито за миг не бе загубвал съзнание, това той помнеше добре!

Наблюдателят направи няколко крачки и спря. Не, той не трябваше да предприема нищо. Тези, които го бяха вкарали вътре, щяха да се погрижат и сами да му се явят. Просто трябваше да почака.

Не мина минута и почувствува налягане върху скафандъра. Помещението, в което се намираше, явно се изпълваше с газ. Анализаторът показва, че това е земен въздух. Може би бе нужен не само на него, но и на тези, с които предстоеше да се срещне. Но защо тук, на Феба, толкова далеч от Земята?

Когато откриха кълбото в астероидния пояс, стана ясно, че Земята е била посетена преди четири милиона години от представители на звездна цивилизация. Изкуственият астероид съдържаше само информация за еволюцията на Земята. И нищо повече. Там нямаше разумни същества! Естествено те не можеха да преживеят четири милиона години. Едва ли щеше да ги срещне и тук, на спътника на Сатурн. Наблюдателят очакваше, че автоматиката на тази станция ще го допусне до съкровищата, които чуждият разум бе завещал на хората, съкровища от знания и технически средства за използването им. Но защо толкова далеч, на един милиард и половина километра, чак на най-външния спътник на Сатурн?

Защо звездните пришълци не бяха оставили посланието си към човечеството на Земята бе ясно. То можеше да попадне в ръцете на примитивния човек или на хората от разединеното човечество. Те или щяха невежествено да го разрушат, или да го използват за унищожение, за поробване на събратята си. Пришълците можеха да защитят посланието си — добре да го скрият или да унищожават всеки неканен посетител. Но явно не такава е била волята им. Пожелали са да оставят съкровището си за хора, които ще имат вече сили да излязат сами в Космоса.

Но защо тогава не на Луната?

Наблюдателят си спомни кой и кога пръв стъпи на Луната, в чии ръце би могло да попадне то. През средата на XX век човечеството все още бе разделено на враждуващи държави и класи и очевидно, според замисъла на звездните пришълци, не бе съзряло за този подарък.

Но овладяването на системата на Сатурн вече беше задача достъпна само за обединеното човечество. Само то, надживяло ерите на войни и вражди, събрало всичките си сили единствено за благо на хората, можеше да създаде обитавани станции из просторите на

Слънчевата система, да организира експедиция до най-далечния спътник на Сатурн. Дълго бе чакало съкровището, четири милиона години, но бе дочакало кораб да кацне на повърхността на Феба. И сега бе разтворило вратите си за пратеника на обединеното човечество — избран да изследва далечния Космос.

Уредите показваха, че налягането и химическият състав на атмосферата отговарят на земните. Наблюдателят свали шлема на скафандъра си и с наслаждение задиша прохладния въздух. В този момент в далечината се появи кафеникаво животно, което със скокове бързо се прокрадваше към него. Нима бяха четириноги?! Животното се приближи на десетина крачки, присви се и го загледа с червеникавите си свирепи очи. Почти три метра дълго, то приличаше на гигантски тигър, макар и едноцветен и със съвсем къса опашка. По двата му огромни, цяла педя дълги зъби позна, че това е знаменитият саблезъб тигър махайродус, живял на Земята през миоцена и плиоцена. Нещо заклокочи в гърдите на животното. То повдигна глава и изрева гръмогласно, като показва в цялото им величие не само двата си извити като къси саби зъби, но и целия набор други страшни зъби. Затупа с дясната си лапа. Животното ставаше все по-агресивно, сякаш се готвеше за скок, но все още не се приближаваше.

Наблюдателят нямаше никакво оръжие. Та за какво ли можеше то да му потрябва из космическата пустош? А сега!... Махайродусът бе

изчезнал отдавна от Земята. Възможно ли бе „те“ да са запазили екземпляри и оттогава вече милиони години, да ги отглеждат. Но защо? И с каква цел го посрещат сега с този звяр? Едва ли са ги развъждали, за да изядат първия човек, посетил станцията им. Може би за да го изпитат — ще се изплаши ли, как ще постъпи? Погледна космовизора. Индикаторът показваше, че е настроен на инфрачервена светлина. А екранът беше празен, там нямаше никакъв тигър! Какво означаваше това? Превключи на УКВ. Екранът остана празен. Пробва и на другите диапазони — все същото. И едва във видимата светлина отново се появи махайродусът. Уредите показваха, че там няма нищо. А очите виждаха разярения звяр, ушите слушаха заплашителния му рев. Но наблюдателят беше свикнал да вярва на уредите повече, отколкото на сетивата си, знаеше, че те не могат да го излъжат. И смело тръгна към махайродуса. Той се сви като за скок, ревна с все гърло. Но човекът продължи да върви спокойно напред. И звярът изчезна. За миг на Наблюдателя се стори, че той литна към него. Но не — саблезъбият тигър просто се бе разтворил във въздуха, като в последния момент се бе и изплезил. Не, вероятно така му се бе сторило. Едва след като изчезна, едва след като се прекрати емоционалното въздействие, човекът разбра, че това е била само една отлична холографска обемна цветна прожекция, добре озвучена — образ и звук, запазени милиони години, за да оживеят сега по нечия воля.

Още не опомнил се от изживяното, Наблюдателят забеляза, че в далечината от същата точка към него се движи човек. Да, несъмнено това беше човешка фигура с два крака и две ръце, облечена във вакуумен скафандър, със снет шлем. Но тук не можеше да има друг човек! Освен... ако Пилотът, обезпокоен за съдбата му, го бе последвал. Или ако „те“ бяха решили да му се появят „в човешки образ“. Наблюдателят насочи космовизора си нататък. Нищо! Ясно, и това е холографски образ. Когато фигурата се приближи на достатъчно разстояние, той позна в нея... себе си! Да, неговият абсолютен двойник се приближаваше с характерната му походка. „Двойникът“ се спря, изгледа го с живо любопитство (сигурно сега той разглеждаше „двойника“ си така) и с жест подкани да го следва. И Наблюдателят тръгна покорно след своя водач, след своя Вергилий, както го нарече мислено.

Усещането да вървиш след „двойника“ си бе съвсем необикновено, почти зловещо. Но наблюдателят бе грижливо избран между милиарди кандидати. Нервната му система, психиката му бяха многократно изпробвани и калявани. И сега той възприемаше „привидението“ не като нещо свръхестествено, а само като един много ярък начин да му бъде подсказано неговото собствено поведение. И ако нещо го учудваше, то беше само — с какви възможности трябва да разполага този, който управлява холографския образ и имитира тъй естествено, тъй прецизно и достоверно неговото държане.

Човекът забърза, настигна „двойника“ и посегна към него — желаше все пак да го докосне. Но ръката му, както трябваше и да се очаква, потъна в „тялото“, без да срещне каквато и да е съпротива. Усмихна се виновно. „Двойникът“ се извърна и се усмихна също „виновно“.

За миг притъмня и когато отново светна, пред тях се издигаха три големи златисти купи. „Двойникът“ се затича към тях и започна с пълни шепи да гребе от едната някакви блестящи парчета и да посипва с тях главата си. Гребеше и сипваше, гребеше и сипваше, а купът около него растеше, без камарата в купата да намалява. Наблюдателят се приближи внимателно и с недоверие посегна към златистия съд. Не, това вече не беше зрителна илюзия, не беше холографски образ. Това беше масивен златен съд, пълен догоре с най-едри брилянти; и прозрачни, и синкави, и розовеещи, и с други нежни цветове. Илюзия беше само „двойникът“, посипващ главата си с брилянтите и купчината, образувала се край краката му. Вторият златен съд бе пълен със скъпоценни камъни: рубини, аметисти, изумруди, сапфири, александрити, топази и всякакви други кристали с всички цветове на дъгата — огромни, с чудесно оформени стени и ръбове — много по-красиви от тези, които бе виждал в минераложките музеи.

Докато Наблюдателят се любуваше на фантастичното съкровище, „двойникът“ продължаваше да гребе с пълни шепи от третия съд със златни монети и да се залива с тях. Това бяха жълтици от всички времена и народи, от античността до XIX век, съвсем нови, сякаш събирани, когато са били сечени. „Двойникът“ взе полупрозрачен чувал и бързо почна да го пълни с брилянти. Втори чувал напълни с цветни скъпоценни камъни, а трети — със златни монети. После, нарамил и трите, се отправи нанякъде.

Естествено това беше пак холографски образ-видение. Дали не означаваше, че и той трябва да напълни чувалите, които лежах в подножието на златните купи и да ги отнесе? Но защо му са, какво щеше да прави с тях? Тук, в състояние на практическа безтегловност той би имал сили да вдигне и пренесе всичките скъпоценности заедно със златните съдове. За да ги присвои ли? За да ги продава, дарява? За да се превърне в някакъв смешен граф Монте Кристо на ХХІ век! Човекът разбираше, че някой го наблюдава и по неговия образ създава „двойника“ му, като управлява по своя воля движенията му. Но все пак това беше негово копие. А отде бе заимствуван този маниер на азиатски сатрап да се залива със скъпоценни камъни и злато? Дали „те“ не бяха наблюдавали някога, преди хиляди години подобни сцени на Земята?

Наблюдателят обърна с безразличие гръб на скъпоценностите и в същия миг трите чувала, които бе нарамил „двойникът“, изчезнаха. Отново притъмня за миг и когато светна пред тях, в средата на висок подиум, имаше огромен трон. „Двойникът“ се изкачи по стъпалата, взе короната, наложи я на главата си и седна на трона. След това изчезна — за първи път, откакто се бе появил. Сякаш искаше да го остави насаме със себе си. Наблюдателят послушно се изкачи и взе короната. Тя бе от масивно злато, обсипана с разноцветни скъпоценни камъни — истинска императорска корона. От обръча стърчаха дванадесет остри върха и всеки от тях завършваше с огромен шестстенен светливиолетов кристал. Наложил короната на главата си и седнал на трона както му дал пример „двойникът“.

Изведнъж почувствува, че се намира в командната кабина на „Кронос-III“, че са разхожда нервно и току поглежда към екраните няма ли най-сетне да се появи Наблюдателят. Но нищо, никой не нарушаваше унилия пейзаж на повърхността на Феба. Обзе го силен яд, някакво забравено чувство на озлобление към Наблюдателя, че си бе позволил да напусне кораба и да изчезне безследно.

В този миг човекът осъзна, че чете мислите, че изживява чувствата на своя другар Пилота. А някой му внушава, че, стига да пожелае, може и да заповяда каквото си иска на Пилота и на всеки друг човек, намиращ се наблизо. Той разбра, че короната е чувствителен приемател на чуждите мисли и чувства и същевременно мощен излъчвател на неговите собствени желания. И с погнуса, която отдавна не бе изпитвал, сякаш се бе докоснал до нещо мръсно, отвратително,

той веднага свали короната, остави я на трона и слезе бързо долу. Защото от рождение бе възпитаван, че човекът трябва да властвува над природата, но не и над себеподобните си. Може би трябваше да се възползува от случая и да се свърже телепатично с Пилота, да му обясни къде е. Не! Подобно средство да наднича в душите на другите, да им налага своята воля, му бе противно. Тази възможност будеше у него само срам и отвращение. Наблюдателят бе разбрал, че го изпитват, че появата и на саблезъбия тигър, и на „двойника“, и на съкровището, и особено на дванадесетлъчевата корона са все тестове, проверяващи по всяка вероятност дали е годен за срещата с „тях“, за срещата, която му предстои.

Отново притъмня и човекът сякаш се озова на открито, в Космоса. Залата се бе превърнала в огромен планетарий: небето светеше, обсипано със звезди. Една от тях усилено му мигаше. От съзвездието Еридан. Звездата епсилон. Щом Наблюдателят разбра коя звезда му показват, небето изчезна, помещението възвърна стария си вид. Появи се безформено сивкаво чудовище. То помръдваше, сякаш го душеше и пусна две пипала към него, които обвиха краката му. Наблюдателят преодоля чувството на отвращение — ако така изглеждат „те“, ако са дошли от планетната система край епсилон на Еридан, то той е длъжен да ги приеме такива, каквито са. Както и те него. Затова протегна ръце да поеме пипалата. Но срещна нищото. Видението бе изчезнало.

Следващия миг отново са озова под звездното небе. Този път му показаха звездата тау от съзвездието Кит. Тя също мигаше и щом я позна, сякаш някой прочете мислите му, небето изчезна и пред човека застана отвратително страшилище — триметрова тлъста морава жаба, изправена на двата си крака. По лигавата, покрита със зелени брадавици кожа, на много места стърчаха бледорозови шипове с различна дължина. Тя закричи към него, като дишаше тежко с цялото си туловище, протегна напред двата си хобота с по три пипала. Ръка ли му подаваше или желаше да го прегърне. Щом го доближи, го лъхна неприятна миризма. Очите на кръглата глава го гледаха разумно, с разбиране, сякаш казваха „може би не ме намираш за привлекателен, но и ти не се мисли за красавец!“ Да, това бяха очи на добронамерено, мислещо същество, може би по-добро и по-умно от него. Наблюдателят

превъзможна отвращението си и протегна ръце. Като с магически жест чудовището изчезна.

Защо му показаха двете звезди и двете същества? Това създателите на станцията ли бяха, или отново го изпитваха — този път по ксенофобия, по старата човешка слабост да мрази, да се отвращава от непознатото, от чуждото и да харесва само себе си. Наблюдателят се питаше докога ще го изпитват, какви оценки получаваше поведението му, какъв бе смисълът на всичко това. И какво щеше да се случи, ако преминеше успешно всички тестове?

Отново притъмня и те се озоваха пред широко и удобно кресло. „Двойникът“ му показва какво трябва да извърши — да се настани в него и да чака. Лунна феерия от светлините на дъгата, зазвучаха симфонии от хармонични мелодии, нахлуха упойващи аромати и Наблюдателят изпадна в неизживяно блаженство, което никой не би посмял да прекрати, което всеки би желал да продължава вечно. Но не и Наблюдателят. Омаян от блаженото състояние, от натрапеното му чувство за постигнато съвършенство, за отказ от всичко реално съществуващо, за безразличие към всичко, което може да накърни това блаженство, въпреки всичко той намери сили да скочи от креслото — за първи път смутен, уплашен от самия себе си. Щом се изправи, мигом изчезнаха и светлинната феерия, и омайната музика, и всички други опияняващи усещания. Безразлично му беше как ще го преценят тези, които го изпитваха. Той беше тук, за да изследва, а не за да се разтвори в нирваната. Беше прелетял милиард и половина километра, за да се срещне като равен със създателите на станцията, а не за да бъде омайван с блаженства.

Щом се съвзе напълно, щом твърдо реши сам да търси срещата и да не се оставя повече да го водят, „двойникът“ изчезна и не се появи повече. Това окончателно го убеди, че „те“ четат мислите му, знаят и чувствуват всяко негово желание, всяко негово настроение и хрумване, откакто е на Феба. А може би и от по-рано... И ето сега вече не беше нужен „двойник“ — и без него той знаеше накъде да върви, как да постъпва, разбираше всичко, както и „те“ знаеха всичко за него. Контактът се бе получил!

Сега той се спусна уверено през внезапно разкрилия се пред него лабиринт от тунели и знаеше точно през къде да мине. И му беше съвсем ясно предназначението на всяко голямо лъскаво кълбо, до което

достигаше, край което минаваше. Това бяха „те“ или по-точно — това беше „то“ в многото му реализации. Защото, докато се спускаше все по-надълбоко в недрата на Феба, пред Наблюдателя постепенно сама се откри истината.

Някога, преди четири милиона години, те бяха посетили Слънчевата система. Но кои са те? Откъде са дошли? Защо? — никой не знаеше. Не бяха оставили дори образа си. А бяха създали цяла серия свои представители, свои „съзерцатели“, изградени от кристали и метали — по-мъртви от скалите и по-живи, по-мислещи от всяко живо същество, от всеки разумен човек. Това бяха чувстващи и мислещи кибернетични организми, които помнеха всичко, знаеха всичко, можеха всичко, които умееха милиони години да работят безотказно или, ако нямаха задача, милиони години да изчакват като мъртви.

Най-много „съзерцатели“ оставили естествено на Земята. Още тогава, по времето на австралопитеките, било ясно, че само на тази планета някога ще се развие разумът, само тя ще отгледа космически събрата. Но с появата, с развитието на хомо сапиенс започнали да изчезват от Земята и „съзерцателите“. Рано, много рано било за установяване на контакт. Последните напуснали Египет още по времето на фараоните.

И продължили наблюдението от околоземна орбита, от Луната. Но човекът сам навлезе в Космоса, появили се слухове за летящи дискове и „съзерцателите“ изчезнали и от района на Земята, и от Луната. После, щом междупланетните станции започнаха да кацат по планетите, те напуснали и Венера, и Марс, и Меркурий. Човечеството протягаше ръце към „тях“, но още бе разединено, не беше социално дорасло до контакта.

През втората половина на ХХІ век, когато вече обединеното човечество започна да осъществява програмата си за заселване на цялата Слънчева система, разузнавателен кораб достигна и Феба, най-далечния спътник на Сатурн — там, където се помещаваше Главният мозък на системата „съзерцатели“. Откакто бе построен, четири милиона години той бе чакал бездеен, мъртъв и всички текущи задачи се изпълняваха от йерархически подчинените му „съзерцатели“, всеки от които бе и напълно самостоятелен. И едва когато разузнавателният кораб „Кронос-III“ приближи Феба, Главният мозък се събуди от многовековната си летаргия. Събуди се, за да посрещне представителя на обединеното, набрало сили да се добере до Сатурн човечество, за да го прецени и ако се окажеше достоен — да изпълни задачата, за която бе оставен в Слънчевата система.

И първият човек, събудил мъртвия разум, издържа изпитанията. Това разбраха и двамата, когато Наблюдателят достигна центъра на станцията, когато застана пред огромното кристално кълбо, в което пулсираха сини и виолетови светлини, сякаш биеше неспокойно сърце. Вторачил поглед в него, Наблюдателят следеше омаян ритмите със затаен дъх разбрал, че е изправен пред Сврѣхразума — разум, който знае всичко, който никога не забравя нищо, който може всичко — разум колкото велик, толкова и добър. Но той разбра и че този разум тук не е сам, не е единствен. Това беше само „разумът-съзерцател“. А освен него, скрит в недрата на спътника, бе изчакавал милиони години тази среща още един сврѣхмощен разум — „разумът-пътешественик“ — разумният галактичен кораб, който управляваше четвъртото измерение и можеше да пробива тунели през пространството, през които да се пренася мигновено и така да преодолява за нулево време хилядите светлинни години. Събуден от „разума-съзерцател“, сега „разумът-пътешественик“ бе готов да приеме човека и за миг да го отведе до звездния куп, наречен от хората М 13 в съзвездието Херкулес, на разстояние 23 000 светлинни години, където се намираше родината на тази сврѣхцивилизация.

Да, той щеше да го отведе, ако, разбира се, Наблюдателят пожелаеше това!

Разказът е публикуван в списание „Космос“, броеве 6 и 7 от 1978

г.

Илюстрации: Никифор Русков

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.